

ธรรมานุศาสน์

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

พุทธคุณ (คุณของพระพุทธเจ้า)

พุทธคุณ คือพระคุณของพระพุทธเจ้าที่มีต่อมวลมนุษย์ในโลกอย่างมาก คือ การเสียสละอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ในการละทิ้งความสุขสบายทั้งหลายทั้งปวง เพื่อออกผนวชและแสวงหาหนทางดับทุกข์ ซึ่งพระองค์ทรงมุ่งประโยชน์สุขของส่วนรวมมากกว่าสิ่งอื่นใด โดยย่อ มี ๓ คือ

๑. พระปัญญาคุณ พระพุทธเจ้ามีความรู้ทั้งด้านทางโลก รู้การเกิดและการตายของสัตว์โลกรู้การหลุดพ้นจากกิเลสของพระองค์ ในที่สุดพระองค์ทรงค้นพบความจริง ๔ ประการ คือ

๑. รู้ทุกข์
๒. รู้เหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์ (สมุทัย)
๓. รู้ความดับทุกข์ (นิโรธ)
๔. ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ (มรรค)

ทั้งหมดนี้เป็นพระคุณของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า พระปัญญาคุณ

๒. พระบริสุทธิคุณ พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญเพียรจนได้บรรลुरुธรรมและหลุดพ้นจากกิเลส คือ

- ความอยาก (โลภ)
- ความเกลียด ไม่พอใจ (โกรธ)
- ความหลง (โมหะ)

ดวงจิตของพระองค์ที่สะอาดบริสุทธิ์ สงบผ่องใสทั้งหมดนี้ เป็นคุณของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า พระบริสุทธิคุณ

๓. พระกรุณาคุณ หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วพระองค์ได้เสด็จไปสั่งสอนประชาชนให้ได้รับรู้พระธรรมที่พระองค์รู้แจ้งโดยมีผู้จักเหน็ดเหนื่อย พระองค์ทรงสั่งสอนคนทุกคนเสมอเหมือนกันหมดเป็นเวลา ๔๕ ปี การกระทำทั้งหมดนี้เป็นพระคุณของพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า พระกรุณาคุณ

พระพุทธคุณ โดยพิสดารมี ๙

อิตปิ โส ภควา แม้เพราะอย่างนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น

๑. อรหํ เป็นพระอรหันต์ คือ เป็นผู้บริสุทธิ ไกลจากกิเลส ทำลายกำแพงสังสารจักรได้แล้ว เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนผู้อื่น ควรได้รับความเคารพบูชา เป็นต้น

๒. สมมาสมพุทฺโธ เป็นผู้ตรัสรู้ชอบเอง

๓. วิชชาจรณสมปนฺโน เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชา คือความรู้ และจรรยา คือความประพฤติ

๔. สุกฺโต เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว คือ ทรงดำเนินพระพุทธจริยาให้เป็นไปโดยสำเร็จผลด้วยดี พระองค์เองก็ได้ตรัสรู้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า ทรงบำเพ็ญพุทธกิจก็สำเร็จประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่ชนทั้งหลาย ในที่ที่เสด็จไป และแม้ปรินิพพานแล้ว ก็ได้ประดิษฐานพระศาสนาไว้เป็นประโยชน์แก่มหาชนสืบมา

๕. โลกวิทู เป็นผู้รู้แจ้งโลก คือ ทรงรู้แจ้งสภาวะอันเป็นคติธรรมตาแห่งโลก คือสังขารทั้งหลาย ทรงหยั่งทราบอริยาศัยสันดานแห่งสัตว์โลกทั้งปวง ผู้เป็นไปตามอำนาจแห่งคติธรรมตา โดยถ่องแท้ เป็นเหตุให้ทรงดำเนินพระองค์เป็นอิสระ พ้นจากอำนาจครอบงำแห่งคติธรรมตานี้ และทรงเป็นที่พึ่งแห่งสัตว์ทั้งหลายผู้ยังจมอยู่ในกระแสโลกได้

๖. อนุตฺตโร ปุริสทมมสารถิ เป็นสารถิฝึกบุรุษที่ฝึกได้ ไม่มีใครยิ่งไปกว่า คือ ทรงเป็นผู้ฝึกคนได้ดีเยี่ยม ไม่มีผู้ใดเทียมเท่า

๗. สตฺถา เทวมนุสฺसानํ เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

๘. พุทฺโธ เป็นผู้ตื่นและเบิกบานแล้ว คือ ทรงตื่นเองจากความเชื่อถือและข้อปฏิบัติทั้งหลาย ที่ถือกันมาผิด ๆ ด้วยทรงปลุกผู้อื่นให้พ้นจากความหลงมกมายด้วย อนึ่ง เพราะไม่ติด ไม่หลง ไม่หวังกังวล ในสิ่งใด ๆ มีการคำนึงประโยชน์ส่วนตน เป็นต้น จึงมีพระทัยเบิกบาน บำเพ็ญพุทธกิจได้ถูกต้องบริบูรณ์ โดยถือธรรมเป็นประมาณ การที่ทรงพระคุณสมบูรณ์เช่นนี้ และทรงบำเพ็ญพุทธกิจได้เรียบร้อยบริบูรณ์ เช่นนี้ ย่อมอาศัยเหตุคือความเป็นผู้ตื่นและย่อมไม่ให้เกิดผลคือทำให้ทรงเบิกบานด้วย

๙. ภควา ทรงเป็นผู้มีโชค คือ จะทรงทำการใด ก็ลุล่วงปลอดภัยทุกประการ หรือเป็นผู้จำแนกแจกธรรม

พุทธคุณ ๙ นี้ เรียกอีกอย่างว่า นวาราหาคุณ (คุณของพระพุทธเจ้า ๙ ประการ มีอรหํ เป็นต้น) บางทีเลื่อนมาเป็น นวรหฺคุณ หรือ นวาราหฺคุณ แปลว่า คุณของพระพุทธเจ้าผู้เป็นพระอรหันต์ ๙ ประการ

